

Avdelningen för domstolsutveckling

Minnesanteckningar från möte med föreningen Rätts- tolkarna

Tid: 2 juni 2016 kl. 14.00 – 16.00

Lokal: Domstolsverkets lokaler i Göteborg, Ullevigatan 15, Konferenslokal Öster

Domstolsverkets lokaler i Jönköping, Brunnsgatan 1, Konferenslokal A207 (videolänk)

Närvarande:

Från föreningen rättstolkarna (RT): ordförande Anna Lundberg, sekreterare Lotta Hellstrand, styrelseledamoten Mirjana Kotur Hallberg (videolänk från Jönköping)

Från Domstolsverket (DV): tf. chefsjuristen Amanda Rörby, tf. biträdande chefsjuristen Jonas Silfverberg, juristerna Jenny Lindestam och Eva Elvingsson (videolänk från Jönköping), Rättsenheten och enhetschefen Annika Rojas Wiberg, Enheten för verksamhetsutveckling.

Ansvarig för anteckningarna: Jenny Lindestam och Eva Elvingsson

1. Inledning, presentationsrunda och dagordningen

AR går igenom vad som framkom vid föregående möte och redogör för dagens agenda.

AL inleder med att berätta att RT har cirka 120 medlemmar och att antalet rättstolkare i Sverige uppgår till cirka 150 stycken. Det finns dock cirka 200 stycken auktorisationer (flera tolkar är auktoriserade i flera språk).

2. Domstolsverkets arbete med tolkfrågor – lägesrapport och diskussion

a) Statskontorets rapport Sju förslag för effektivare användning av tolkar i domstol

ARW redogör för DV:s inställning till arbetet med tolkfrågorna, dvs. att DV är medvetna om de problem som finns på tolkområdet, att DV:s syn i stort överensstämmer med det som RT identifierat (se bilaga, p. 1-4) och att DV arbetar utifrån de förslag som Statskontoret presenterat. DV:s mål är bl.a. att göra domstolarna medvetna om hur ramavtalet kan tillämpas och att försöka se

till att de rättstolkare som finns faktiskt används. DV kommer också att behöva arbeta med samordningsfrågor. Samordningsfrågorna innefattar många delfrågor, allt från att ta fram statistik över hur tolkanvändningen ser ut till att rent konkret stötta domstolen i samordning av användningen av tolkar (rutiner, lathundar osv.). Det är dessutom av vikt att lyfta fram tolken som en viktig aktör i domstolen. DV kommer också att ta fram utbildningar för domstolshandläggare och verka för att det finns ett fungerande erfarenhetsutbyte mellan domstolarna. Utbildning för domare finns redan, ”Att tala genom tolk” och ett nytt utbildningstillfälle planeras under 2017. Det pågår ett arbete med att utveckla den tekniska utrustningen i rättssalarna, för att möjliggöra simultantolkning via video. En testmiljö har byggts och ska testas till hösten. Innan sommaren kommer DV att planera i vilken ordning DV ska ta tag i de olika frågorna.

LH: RT hade gärna sett att DV tog fram en övergripande policy, jfr Södertörns tingsrätt.

AR: Södertörns tingsrätts policydokument är en förebild och DV:s arbete kommer antagligen resultera i någon form av dokument.

ARW: Det är dock viktigt att vara medveten om att DV ska samarbeta med cirka 80 självständiga myndigheter i de här frågorna.

LH: Den förändring RT framförallt efterlyser är att de riktlinjer som finns verkligen används, så är inte fallet idag (t.ex. möjligheten att direktförordna en tolk, använda två tolkar vid behov, lämna ut förberedelsematerial). Rättstolkare används i alltför liten utsträckning och RT har inte sett någon förändring i det avseendet. RT undrar också om det i vissa fall är så att domstolarna inte är medvetna om vilka lagkrav som finns när det gäller tolk? RT anser också att det är särskilt viktigt att information om ramavtalet och vad som anges i Rättshjälp och taxor når domstolshandläggarna. Finns det någon möjlighet att inrätta någon form av tillsynsfunktion över domstolarnas anlåtande av tolkar?

b) Projektet ”Påverkan på Sveriges domstolar av det ökade antalet migrationsmål”

EE redogör kort för projektet. Rättsenheten är en del av projektet (EE). I projektet ingår tolkfrågorna. Projektet har lagt över ansvaret för tolkfrågorna på Rättsenheten.

LH: Många tolkar väljer bort förvaltningsrätterna eftersom de upplever att bemötandet är dåligt. Det har dock förbättrats. Vad gäller FR i Malmö så lämnas inget förberedelsematerial ut innan förhandling, vilket är en stor anledning till tolkarnas missnöje. Även frågan om tolkrum är viktig, särskilt i migrationsmålen eftersom tolken i de målen ofta har stött på de inblandande parterna i andra sammanhang. Om tolken inte kan dra sig undan till ett separat rum under pauser är det vanligt att tolken blir ombedd att tolka även under pausen.

c) Utveckling av salsteknik

JL redogör för teknikenhetens arbete med den tekniska utrustningen (jfr ARW:s inledning under detta avsnitt). Vid om- och nybyggnad har man med tolkperspektivet.

LH: På Tolks- och översättarinstitutet på Stockholms Universitet hölls en föreläsning om en forskningsrapport som rörde videotolkning och

distanstolkning. Rapporten visar att distanstolkning påverkar tolkningen, tolken broderar ut mer. Det visade sig också att det har betydelse både var kameran är placerad vid videotolkning och var tolken är placerad i rummet. RT önskar att rapportens slutsatser tas med både när det gäller utbyggnaden av teknik och i utbildningen av domare.

JS: Teknikenheten har sedan tidigare en etablerad kontakt med Sabine Braun, en forskare som är projektledare för forskningsprojektet Avidicus. Avidicus-projektet drivs med stöd av kommissionen. DV följer utvecklingen med intresse.

3. Samarbete med domstolarna i utvecklingsfrågor

Se punkt 2.

4. Det statliga ramavtalet om tolkförmedlingstjänster

LH: Det är inget dåligt avtal om det tillämpas rätt. Många domstolar tror att förmedlingarna automatiskt skickar en tolk med högst kompetens. Många domstolar använder inte upphandlade förmedlingar. Det är också vanligt att domstolen tar en lokal tolk som de använt tidigare, istället för en rättstolk. RT vill att kompetens ska prioriteras. Domstolarna har vidare en något felaktig uppfattning om att alla tolkar är anslutna till alla förmedlingar, men det stämmer inte.

AL: Kompetensen behöver avropas, den följer inte automatiskt. Det borde också vara ett intresse för domstolen att det någonstans antecknas vilken kompetens tolken har. Det kanske kan antecknas i protokollet?

a) Lägesrapport

JL informerar om kammarkollegiets arbete med upphandling. Förstudien förväntas vara klar i september. Efter det tar själva upphandlingsförfarandet vid.

b) Gemensam strategi inför nya upphandlingen? /5. Problem med avropen idag?

LH: RT vill att det ska stå i ramavtalet att domstolen i första hand ska anlita en rättstolk. I nuvarande avtal nämns ingenting om kompetens. Avståndsbestämmelserna ställer till bekymmer för tolkarna. Två timmar (en timme i vardera riktning) är för kort tid. Två timmar enkel väg, dvs. fyra timmar totalt, hade varit att föredra. Ev. behövs också ett klagörande i fråga om regeln om avbokning (48 timmar ska gälla exklusive helg). Det är fortfarande svårt att få ut förberedelsematerial. Många tolkar möts av en oförståelse för att tolken kan behöva förbereda sig och attityden ”du behöver inte förbereda dig, du ska bara tolka”. Många gånger får tolken endast information om målnummer, starttid och språk. Även tolkar behöver kunna förbereda sig, ibland även mentalt. Vissa domstolar lämnar inte ut något mer än stämningsansökan med hänvisning till omedelbarhetsprincipen. Domstolarna är också rädda för att tolken ska yrka ersättning för förberedelsetid. Ibland lämnas förundersökningsprotokollet ut. Oftast inte rättsutlåtanden eller personalia. Om det inte är möjligt att lämna ut dessa handlingar så vore det i vart fall önskvärt att tolken kan få en kopia vid förhandlingen. I migrationsmålen är det framförallt Migrationsverkets beslut tolken har behov av. FR i Göteborg ger alltid ut beslutet. FR i Malmö ger aldrig ut beslutet och FR i Stockholm gör det ibland. RT har övervägt att trycka upp

informationsblad till domstolarna om vad som gäller och hur domstolarna kan underlätta för tolken. RT vill gärna vara en del av utbildningen av domstolshandläggarna.

6. Rättshjälp och taxor

a) Arbetet inför 2017

AL: Det skulle behövas fyra nivåer i tolktaxan för att skilja mellan utbildade tolkar och övriga tolkar.

JS: När det gäller skrivningen om två tolkar på sid. 52 i årets upplaga av ROT så kommer den att ses över.

LH: Frågan om två tolkar är jätteviktig. Oftast får tolken uppmärksamma domstolen om behovet och då brukar domstolen tillmötesgå det önskemålet. För det fall domstolen inte anser att två tolkar behövs skulle RT önska en dialog med ordföranden innan ett sådant beslut fattas eftersom tolken kan ha värdefulla synpunkter när det gäller bedömningen av tolkuppdragets komplexitet. Generellt kan sägas att avgörande för om två tolkar bör anlitas är förhandlingens längd och även om det är fler än en förhandlingsdag i sträck. Hur många parter som är inblandade har mindre betydelse.

AL: RT vill också poängtera att det är bättre med kompetens än kontinuitet. Det är bättre med en rättstolk i två förhandlingsdagar av tre, eller olika rättstolkar alla tre dagar, än samma tolk med lägre kompetens alla tre dagar. Förhandlingstiden är också viktig, snegla gärna på Södertörns tingsrätts policy.

b) Rättsfall som bör beaktas

LH: Kammarrättsavgörandet som nämns i ROT (s. 60 i 2016 års upplaga) ställer till problem (KR i Jönköpings beslut den 28 april 2015 i mål nr 436-15). Även det refererade HFD-avgörandet (2013 ref. 19), om tolks tjänsteställe, vänder sig RT mot. Skatteverket medger dock avdrag i dessa fall.

AR: DV delar RT:s ståndpunkt när det gäller tolkars tjänsteställe och har i skrivelse till departementet bett om en regeländring. Än har dock inte hänt något i frågan.

7. Mötets avslutande

Nästa möte planeras till mitten av oktober.